Eusebiu NARAI
(Universitatea de Vest
din Timişoara)

Atitudinea Marilor Puteri europene faţă de crizele internaţionale majore din anii 1938-1939, reflectată în paginile cotidianului bănăţean *Vestul*. Studiu de caz: *Anschluss*-ul

Abstract: (*The Attitude of the European Powers against the International Crisis of 1988-1939, Reflected in the Banat Newspaper "The West". Case Study: The* Anschluss) A press body of the National Peasant Party, the *West* newspaper, founded by Sever Bocu, the leader of the Banat organization, in the town of Bega, in 1930, will surprise in his pages, with great accuracy, the place of the Great Powers against the international crises in the years 1938-1939: the Anschluss, the annexation of Austria to National Socialist Germany, prepared in February 1938, following talks between von Papen (German Chancellor Deputy) and Schuschnigg (Austrian Chancellor), and the audience of the Hitler, and materialized on March 12, 1938; the Sudeten crisis, resolved through the „mediation" of Germany and Italy, assisted by France and the United Kingdom, which, through the conciliatory promotion, „gave" this province from the south of the Czechoslovak state, founded in 1918, with a majority population German, Third Reich, through the Munich Agreement (September 29, 1938); the Polish ultimatum addressed to the Czechoslovak government to surrender part of the Cieszyn mining region (September 30, 1938) settled in favor of Warsaw on 3 October 1938; the Hungarian-Czechoslovak negotiations started in Komarno (October 12, 1938), resolved by the Vienna agreement concluded at the end of October 1938), with only Germany and Italy being arbitrators, by the surrender of Slovakia and Ruthenia; the actual liquidation of the Czechoslovak state through the triumphal entrance of the Wehrmacht in Prague (March 15, 1939); the annexation of Albania by Italy, under the guise of a personal union, under the scepter of King Victor Emmanuel III (April 14, 1939); the attack on Poland by Germany (September 1, 1939), which marks the beginning of the Second World War.

Keywords: *Great Powers*, *international crises*, *Banat*, *West newspaper*, *Sever Bocu*

Rezumat: Organ de presă al Partidului Naţional Ţărănesc, cotidianul *Vestul*, fondat de către Sever Bocu, liderul organizaţiei bănăţene, în oraşul de pe malurile Begăi, în anul 1930, va surprinde, în paginile sale, cu multă acurateţe, poziţia Marilor Puteri europene faţă de crizele internaţionale majore din anii 1938-1939: Anschluss-ul, adică alipirea Austriei la Germania naţional-socialistă, pregătită încă din februarie 1938, în urma discuţiilor dintre von Papen (vice-cancelarul german) şi Schuschnigg (cancelarul austriac), şi a audienţei celui din urmă la Hitler, şi materializată la 12 martie 1938; criza sudetă, rezolvată prin „medierea" Germaniei şi Italiei, „asistate" de Franţa şi Marea Britanie, care, prin conciliatorismul promovat, au „dăruit" această provincie din sudul statului cehoslovac, întemeiat în anul 1918, cu o populaţie majoritar germană, celui de-Al Treilea Reich, prin acordul de la München (29 septembrie 1938); ultimatumul polonez adresat guvernului cehoslovac de a ceda o parte din regiunea minieră Cieszyn (30 septembrie 1938), soluţionat în favoarea Varşoviei, la 3 octombrie 1938; negocierile ungaro-cehoslovace demarate la Komarno (12 octombrie 1938), rezolvate prin acordul de la Viena, încheiat la sfârşitul lunii octombrie 1938), arbitri fiind doar Germania şi Italia, prin cedarea Slovaciei şi Ruteniei; lichidarea efectivă a statului cehoslovac, prin intrarea triumfală a Wehrmacht-ului în Praga (15 martie 1939); anexarea Albaniei de către Italia, sub masca unei uniuni personale, sub sceptrul regelui Victor Emmanuel al III-lea (14 aprilie 1939); atacarea Poloniei de către Germania (1 septembrie 1939), dată care marchează începutul celui de-Al Doilea Război Mondial.

Cuvinte-cheie: *Marile Puteri*, *crizele internaţionale*, *Banat*, *cotidianul Vestul*, *Sever Bocu*

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Potrivit lui John R. Barber, la finele secolului al XVIII-lea, pe continentul european a apărut *stângismul*, mişcare ce pleda pentru egalitatea de avere, poziţie socială şi putere politică pentru toţi cetăţenii, adică desfiinţarea completă a vechilor valori. *Comunismul* şi-a făcut apariţia un secol mai târziu, autodefinit ca o mişcare de extremă stângă. Victoria revoluţiei bolşevice, izbucnită în Rusia ţaristă în noiembrie 1917, a alimentat apariţia noului extremism de dreapta: *fascismul*. Promotorii fascismului „juraseră să zdrobească stângismul, pentru a pune capăt luptei de clasă". (Barber 1993, 368)

La sfârşitul primei conflagraţii mondiale, în noiembrie 1918, majoritatea statelor europene aveau sisteme de guvernare democratice. În 1922, după o pace „mutilată" şi o criză socială prelungită, italienii au acceptat – de bunăvoie – dictatura fascistă a lui Benito Mussolini. Până în anul 1939, regimuri totalitare similare se impuseseră la putere, în mod legal sau prin forţă, în Germania, Portugalia, Spania şi în toate ţările est-europene, cu excepţia Cehoslovaciei (Barber 1993, 398).

Serge Berstein şi Pierre Milza subliniază faptul că, în Germania, profund afectată de criza economică şi financiară a anilor '30, ce determină scăderea dramatică a producţiei industriale, falimentul multor bănci şi firme comerciale, precum şi apariţia unui număr record de şomeri, se produce o ascensiune rapidă a naţional-socialismului. Partidul nazist se transformă într-un veritabil partid de masă care se dovedeşte capabil să atragă voturile clasei de mijloc şi să-şi asigure suportul patronatului din industria grea şi al marilor proprietari funciari. Cu sprijinul acestor forţe conservatoare, liderul naţional-socialist Adolf Hitler este numit cancelar, la 30 ianuarie 1933. Aproape imediat, Führer-ul demarează acţiunile de legalizare a dictaturii naziste şi de eliminare a tuturor forţelor de opoziţie. Ca atare, în vara anului 1934, el reuşeşte să anihileze aripa stângă a NSDAP-ului, să obţină suportul armatei şi să concentreze, în mâinile sale, toate puterile. (Berstein, Milza 1998, 299)

Marea criză economică (1929-1933) duce la consolidarea antagonismelor dintre naţiuni. Cele două democraţii occidentale, Franţa şi Marea Britanie, se repliază în interiorul propriilor imperii coloniale, Statele Unite preferă politica izolaţionistă, iar Germania, Italia şi Japonia se pregătesc intens de război, pentru a depăşi marasmul social. Pacifismul opiniei publice din Occident explică, cel puţin parţial, neutralitatea manifestată de forurile decizionale ale statelor democratice faţă de revizionismul şi expansionismul ţărilor fasciste. Tentativa eşuată de Anschluss (1934), părăsirea Conferinţei Dezarmării şi revenirea la politica de înarmare a Germaniei, realipirea zonei miniere Saar la Al Treilea Reich a determinat Franţa să iniţieze un „pact răsăritean" îndreptat împotriva Berlinului, care trebuia să regrupeze aliaţii săi central şi est-europeni, precum şi Uniunea Sovietică; după numirea lui Pierre Laval ca ministru de Externe, Franţa începe o apropiere fermă de Italia. Aparentul imobilism al statelor democratice provoacă o supralicitare din partea regimurilor fasciste. Invadarea Abissiniei (Etiopiei) de către Italia fascistă (1935), remilitarizarea regiunii renane (1936) şi Anschluss-ul (1938) reprezintă trei etape spre închegarea „Axei Roma-

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Berlin", care îşi va testa capacitatea militară în cadrul războiului civil din Spania (1936-1939) (Berstein, Milza 1998, 340).

În 1936, Hitler preferă să preia conducerea armatei şi afacerilor externe germane. Concomitent, în Marea Britanie are câştig de cauză ,,conciliatorismul" promovat de primul ministru, Neville Chamberlain. Anul 1938 este marcat de o cotitură fundamentală în relaţiile internaţionale din arealul european. Alipirea Austriei la cel de-Al Treilea Reich, realizată în martie 1938 nu-l temperează pe Hitler, care revendică regiunea sudetă din Cehoslovacia, preponderent germană, şi decretează mobilizarea generală. Prin medierea lui Mussolini, erijat în ,,emisar" al păcii, criza este soluţionată, în final, în cadrul Conferinţei de la München, la care Hitler obţine teritoriile revendicate, cu acordul Franţei şi Marii Britanii, ceea ce va determina, în mod firesc, discreditarea democraţiilor. În intervalul noiembrie 1938-martie 1939, Cehoslovacia este ,,atacată" concentric şi dezmembrată, în locul său făcându-şi apariţia Protectoratul Boemiei şi Moraviei (martie 1939); aceste atacuri au fost iniţiate de Ungaria şi Polonia, care, prin revizionismul manifestat, au făcut ,,jocurile" Germaniei naziste. Sub aceste auspicii favorabile, Mussolini anunţă o ,,unire" cu Albania, care maschează o invazie, în aprilie 1939. Revendicările Germaniei la adresa Poloniei, în special dorinţa de a controla ,,coridorul polonez" şi, implicit, portul Danzig, determină ,,trezirea" din ,,amorţeală" a francezilor şi britanicilor, începând din martie 1939, dar ei nu beneficiază, încă, de sprijinul S.U.A. şi U.R.S.S., aşa încât ,,barajul împotriva lui Hitler este fragil". În august 1939, două regimuri aparent ostile îşi strâng mâinile deasupra Europei, fiind semnat pactul germano-sovietic. Relativ rapid se produce invazia germană în Polonia (1 septembrie 1939) şi declaraţia de război franco-engleză adresată Germaniei (3 septembrie 1939), debutând un nou conflict european, care, în aproximativ doi ani, s-a transformat într-o conflagraţie mondială, mult mai devastatoare decât Marele Război (1914-1918). (Berstein, Milza 1998, 350).

Conform lui Jean Carpentier şi François Lebrun, ,,venirea lui Hitler la putere s-a tradus, aşadar, nu atât printr-o schimbare de concepţie a politicii externe, cât prin trecerea de la un revizionism discret la un revizionism afirmat cu limpezime" (Carpentier, Lebrun 2006, 344).

La început, Mussolini vedea, în Hitler, un simplu imitator al fascismului italian, care nu avea energia necesară unor acţiuni temerare pe plan extern. Din acest motiv, Ducele a contribuit, în mod hotărâtor, la eşecul celei dintâi tentative de *Anschluss*, în 1934, iar, un an mai târziu, el se pregătea să realizeze, alături de conducătorii francezi şi englezi, un front antigerman. O serie de factori, precum reacţia ostilă a statelor occidentale faţă de invadarea Etiopiei, visul lui Mussolini de a transforma Marea Mediterană într-un ,,lac" italian, solidarizarea cu forţele naţionaliste spaniole şi aportul semnificativ al forţelor italiene, alături de Franco, în cadrul războiului civil din Spania, au determinat o apropiere a Italiei de Germania. Deşi ,,Axa Roma-Berlin", constând într-o multitudine de protocoale, a fost semnată în octombrie 1936, ,,Pactul de oţel" a fost parafat abia peste doi ani şi jumătate, în ziua de 22 mai 1939. Însă, ,,între timp,

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

raportul de putere dintre cele două ţări se schimbase, astfel încât Italia nu mai putea fi decât subordonată politicii germane" (Carpentier, Lebrun 2006, 345).

Cel mai mare analist militar al secolului trecut, Liddell Hart, consideră că, ,,încă din momentul în care Hitler a preluat puterea, în 1933, guvernele britanic şi francez făcuseră infinit mai multe concesii acestui autocrat periculos, decât guvernelor democratice anterioare ale Germaniei", manifestându-şi mereu dorinţa „de a evita tulburările şi de a elimina problemele dificile", adică ,,păstrându-şi confortul de moment în detrimentul viitorului" (Hart 1998, 14).

De altfel, L. Hart redă un fragment relevant din memoriile lui Winston Churchill, prim-ministru britanic în anii 1940-1945, care critică atitudinea permisivă a Londrei faţă de reînarmarea Germaniei, Anschluss şi transformarea Cehoslovaciei într-un simplu Protectorat al celui de-Al Treilea Reich, dar şi ignorarea propunerilor sovietice de lansare a unei acţiuni comune antigermane:

> [...] după ce s-au irosit toate aceste ajutoare şi avantaje, Marea Britanie iese în faţă, cu Franţa de mână, pentru a garanta integritatea Poloniei – a aceleiaşi Polonii care, cu numai şase luni în urmă, se alăturase, cu o poftă de hienă, jefuirii şi distrugerii statului cehoslovac. Lupta pentru Cehoslovacia avea sens în 1938, când armata germană de-abia dacă putea să scoată, pe frontul de vest, şase divizii bine instruite, iar francezii, cu aproape şaizeci sau şaptezeci de divizii, ar fi izbutit, cu siguranţă, să traverseze Rinul şi să intre în Ruhr. Numai că această variantă a fost socotită iraţională, imprudentă şi imorală. Şi, totuşi, până la urmă, cele două democraţii occidentale se declarau dispuse să-şi rişte viaţa pentru integritatea teritorială a Poloniei. Se putea scormoni, mult şi bine, prin cotloanele istoriei – despre care ni se spune că reprezintă palmaresul crimelor, al neghiobiilor şi al mizeriilor omenirii – pentru a găsi un paralelism cu această bruscă şi totală răsturnare a unei politici de cinci-şase ani, ce promova un împăciuitorism indolent, transformat, aproape peste noapte, într-o disponibilitate totală de a accepta un război iminent, în condiţii mult mai proaste şi la o scară infinit mai mare... Apărea, în sfârşit, hotărârea, luată în cel mai neprielnic moment şi pe deplin nejustificată, care avea să ducă la uciderea a zeci de milioane de oameni (Hart 1998, 24-25).

Jean-Baptiste Duroselle precizează faptul că ,,pretextul anexării (Austriei – *n.n.*) erau relaţiile de prietenie austro-cehoslovace şi ameninţarea cu restauraţia Casei de Habsburg"; mai mult decât atât, ,,proiectul plebiscitului (în privinţa Anschluss-ului, lansat de premierul austriac, Schuschnigg – *n.n.*) arunca ţara în anarhie, iar Hitler era silit să intervină pentru restabilirea ordinii" (Duroselle 2006, 161).

Acelaşi autor prezintă o descriere a Conferinţei de la München, la care s-a decis cedarea regiunii sudete Germaniei, descriere realizată de către François Poncet, un apropiat al premierului francez, Daladier:

> Participanţii la conferinţă iau contact unii cu alţii într-un salon în care a fost instalat un bufet. Au loc strângeri de mâini, politicoase, dar glaciale, iar invitaţii se măsoară unii pe ceilalţi din priviri: Mussolini, îndesat, prea strâns în uniformă, cu o expresie de Cezar pe chip, protector şi simţindu-se ca acasă, flancat de Ciano, dornic să-i facă pe plac

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

> stăpânului, arătând, mai degrabă, ca o ordonanţă a unui ofiţer, nu ca un ministru de Externe. Chamberlain, grizonat, cu sprâncene groase şi arcuite, cu dinţii proeminenţi, cu faţa plină de vinişoare sparte, cu mâinile înroşite de reumatism, arătând ca un bătrân jurist englez, înconjurat de Wilson şi de Strang, toţi trei îmbrăcaţi în negru, discreţi şi şterşi; Hitler, amabil în ciuda vocii sale aspre şi din topor, dar agitat, foarte palid şi, de altfel, incapabil de a conversa cu invitaţii săi, deoarece nici franceza, nici engleza, nici italiana nu-i sunt cunoscute, iar oaspeţii săi nu înţeleg germana, în afara lui Mussolini, pe care Führerul nu-l scapă din ochi. (Duroselle 2006, 170-171).

În opinia lui J.-B. Duroselle, după Conferinţa de la München (29-30 septembrie 1938), „trei categorii de *fenomene* au avut loc: semnarea unor tratate de neagresiune anglo-german şi franco-german, dispariţia progresivă a statului cehoslovac şi campania de revendicări italiene” (Duroselle 2006, 172).

După intrarea trupelor germane în Praga (15 martie 1939) şi proclamarea, unilaterală, a Protectoratului Boemiei şi Moraviei, Slovacia a devenit independentă şi a cerut protecţia germană (16 martie 1939). Între timp, armata maghiară a invadat Rutenia Subcarpatică, ajungându-se, în acest mod, la o frontieră comună ungaro-polonă. De altfel, „grănicerii maghiari au intrat pe teritoriul slovac pentru a ocupa principala linie de cale ferată care lega Ungaria de Polonia prin Slovacia”. Poziţiile Germaniei se consolidau, până la sfârşitul lunii menţionate mai sus: la 22 martie 1939, Al Treilea Reich solicita Lituaniei, printr-un ultimatum, teritoriul şi oraşul Memel, iar în ziua următoare, era semnat un acord economic româno-german, ce prevedea, printre altele, „cedarea drepturilor de exploatare a zăcămintelor de petrol către societăţi mixte germano-române” (Duroselle 2006, 174).

Martin Gilbert şi Richard Gott vorbesc, pe larg, despre conciliatorismul franco-britanic din anii 1935-1939 (Gilbert, Gott 1966).

În egală măsură, autori precum Eliza Campus (Campus 1988; Campus 1998) şi Nicolae Ciachir (Ciachir 1996) relatează despre rolul României în cadrul Micii Înţelegeri, alianţă cu un net caracter antirevizionist, patronată de Franţa, din care făceau parte România, Iugoslavia (până în februarie 1929, Regatul Sârbo-Croato-Sloven) şi Cehoslovacia.

***

Atitudinea Marilor Puteri europene faţă de crizele internaţionale majore din intervalul 1938-1939, în special faţă de Anschluss şi de dispariţia, de pe harta continentului, a statului cehoslovac, a fost oglindită şi în paginile cotidianului bănăţean *Vestul*, apărut la Timişoara la începutul anului 1930, fondat de liderul naţional-ţărănist Sever Bocu, a cărui personalitate a fost descrisă astfel de către istoricul Ioan Munteanu:

> Temperament de luptător politic, orator de talent, ziarist cu un verb percutant, conştient de justeţea principiilor pe care le afirma, Sever Bocu va fi mereu prezent, în perioada interbelică, la nivelul de vârf al societăţii româneşti. Acţionează neîncetat pentru consolidarea unei Românii democratice şi independente, bazată pe respectarea libertăţilor cetăţeneşti, pe moralitatea în viaţa publică şi privată, pe neîngrădita

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

> posibilitate de afirmare a oamenilor şi provinciilor sale istorice. A militat, cu un remarcabil spirit constructiv, pentru unitatea şi integritatea României Mari, dar s-a zbătut, fără odihnă, şi pentru interesele Banatului... Prin străduinţa sa şi neînduplecarea în susţinerea cerinţelor justificate ale Banatului şi, cu deosebire, prin scrisul său inspirat, a fundamentat un curent de opinie bănăţenistă, cu un cuprinzător suport popular, care, fără să contravină dezvoltării generale a statului român unitar, încuraja, aici, armonia interetnică, afirmarea forţelor creatoare locale şi a instituţiilor democratice. Este motivul pentru care autorităţile comuniste au văzut, în Sever Bocu, un real pericol pentru sistemul politic totalitar. Îl vor aresta în mai 1950, îl vor arunca în temniţa din Sighet, unde va trece în eternitate la 21 ianuarie 1951. Între temniţa maghiară de la începutul veacului al XX-lea şi închisoarea comunistă de la Sighet, viaţa şi activitatea lui Sever Bocu a fost o flacără nestinsă, care s-a mistuit – fără reţinere – pentru marile idealuri ale poporului român şi pentru propăşirea materială şi spirituală a provinciei sale de suflet: Banatul. (Munteanu 1999, 5-6).

Lucian-Vasile Szabo susţine faptul că cel dintâi număr al ziarului *Vestul* a văzut lumina tiparului la data de 1 mai 1930, având format mare (aproximativ A2). Iniţial, publicaţia amintită avea patru pagini, fiecare pagină fiind organizată pe şapte coloane. Autorul menţionat mai sus ne oferă şi câteva detalii tehnice importante:

> Din 1932, formatul se va reduce puţin şi se va lucra pe şase coloane. Frontispiciul va avea înscris titlul publicaţiei cu litere negre, groase, cu plasarea, în dreapta acestuia, a unui citat reprezentativ. Deasupra, separate de o linie groasă, vor fi trecute unele elemente de identificare: anul şi numărul, apoi numărul de pagini şi preţul (3 lei), iar, mai la dreapta, oraşul, ziua şi data de apariţie. De remarcat faptul că gazeta ieşea şi duminica, uneori şi lunea, ceea ce înseamnă că ziariştii erau la datorie şi în weekend. Dedesubt erau plasate alte casete cu privire la redactorul responsabil (Pompiliu Şerbescu, la primele numere), abonamente, serviciul de publicitate şi adresă... Ziarul se deschidea cu un editorial, plasat pe toată coloana întâi şi pe o jumătate din cea de a doua. Titlul curgea pe două coloane. În mijloc, pe coloanele trei şi patru, iar, uneori, şi pe a cincea, era plasat articolul de fond, de obicei pe un subiect de maximă actualitate. Putea fi o chestiune administrativă, economică, politică, culturală sau chiar de fapt divers... Jos, pe şase coloane, începând din stânga, era ocupată de materiale diverse, evocări de evenimente sau de personalităţi. În pagina a doua erau plasate continuările, reclamele, care ocupau un spaţiu destul de întins, plus ştirile utilitare. În cea de a treia pagină primau articolele de informare generală, organizate ca reportaje ori chiar anchete. Se găseau şi rubrici de ştiri, dar şi alte casete de publicitate. Pagina patru grupa articole diverse, puse sub genericul *Ultima oră.* (Szabo 2016, 151-152).

Acest ziar românesc, apărut la Timişoara, vroia să se impună, în faţa cititorilor, doar prin talentul celor care semnau diverse articole şi pleda pentru o autocenzură a informaţiilor, pentru o libertate deplină a presei şi pentru egalitatea, în faţa legii, a tuturor etniilor care conviețuiau, în mod paşnic, pe cuprinsul Banatului istoric, cu alte cuvinte pentru menţinerea spiritului bănăţean (Szabo 2016, 152-153).

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

***

Profund ataşat valorilor democratice, *Vestul* va reflecta, în paginile sale, într-un mod obiectiv, crizele internaţionale majore din anii 1938-1939, manifestându-şi, de multe ori, într-o manieră voalată sau surprinzător de fermă, decepţia faţă de riposta slabă a Marilor Puteri apusene de care România se simţea profund legată, Franţa şi Marea Britanie, la actele de agresiune întreprinse de statele fasciste şi de aliaţii lor.

Potrivit cotidianului bănăţean amintit mai sus, la finele lunii ianuarie 1938, ziarul german *Berliner Tageblatt* a publicat o ştire senzaţională, arătând că lordul Londonderry (fost ministru britanic de aeronautică) şi amiralul Sir Barry Donwile au declarat corespondentului acestui ziar la Londra că, după părerea lor, în decursul lunilor apropiate va fi examinată posibilitatea convocării conferinţei celor patru Mari Puteri. Amiralul Donwile a adăugat că,

> [...] dacă la masa conferinţei celor patru vor veni şi alte puteri europene mai mici, cu hotărârea fermă de a limita revendicările lor de cadrul moderaţiunei (moderaţiei – *n.n.*) şi bunului simţ, atunci pacea europeană va fi complectamente (complet – *n.n.*) asigurată.

Conciliatorismul britanic era evidenţiat, încă odată (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2128, miercuri, 2 februarie 1938, p. 1).

Într-un alt articol, apărut la începutul lunii februarie 1938, se sublinia faptul că *primul ministru cehoslovac*, Milan Hodza, *se află în Austria, în călătorie strict privată*: „Dsa. va face, două săptămâni, sporturi de iarnă în Tirol şi poate că va vedea şi pe d. Schuschnigg". Erau reconfirmate, astfel, bănuielile lui Hitler privind excelentele raporturi dintre Austria şi Cehoslovacia, care vor reprezenta unul dintre pretextele Anschluss-ului, alături de teama (împărtăşită şi de Mussolini) restaurării Habsburgilor în Austria (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2130, sâmbătă, 5 februarie 1938, p. 2).

Reţine atenţia, în mod deosebit, articolul intitulat *„Primejdia axei Roma-Berlin"*, semnat cu iniţialele I.V.B.:

> [...] *În clipele supreme* (Primul Război Mondial – *n.n.*)*, atât politicienii, cât şi poporul italian, au simţit că locul lor este altundeva, şi nicidecum lângă blocul germano-maghiar.*
>
> De ce n-am admite, oare, că, şi în cazul unui eventual conflict european, Italia se va găsi în aceeaşi linie de bătaie ca şi în trecut?
>
> De altfel, noi am admis – de mult timp – această ipoteză, comentând *atitudinile Ducelui în politica externă.* Conchideam că aceste atitudini sunt *dictate de necesitatea unei beneficieri, cu orice preţ, în toate împrejurările ivite.* Şi mai observam că, *dacă împrejurări favorabile tendinţelor italiene nu existau, Ducele avea grijă să le provoace...*
>
> *... Ducele nu doreşte declanşarea unui război european.* De asta suntem siguri. Însă, pentru că <pofta vine mâncând> şi fiindcă se întâmplă ca din cele mai periculoase jocuri, Ducele să câştige, credem că, până în cele din urmă, *dsa va izbuti – fără să vrea – să arunce toată lumea, inclusiv imperiul italo-abisinian, într-un nou dezastru.* Pentru că *jocurile se prelungesc, înmulţindu-se ca număr.* Şi *în joc sunt*

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

parteneri pentru care patima imperialistă nu mai are margini. Germania şi Japonia sunt state şi neamuri lacome. Sunt neamuri ce se cred <alese> şi învestite cu drept de a domina viaţa tuturor celorlalte popoare...

... Pentru România, de asemeni (de asemenea – *n.n.*)*, pericolul este covârşitor de grav.* Arbitrând în jurul acestei axe, nu numai că *ne primejduim hotarele*, dar *chiar şi fiinţa noastră naţională. Nemţii şi italienii nu vor abandona pe unguri şi pe bulgari de dragul nostru.* Sau, dacă o vor face, ne vor pune o condiţie: *să fim*, aşa, *un fel de ducat vasal. Să tremure Bucureştiul la cea mai insensibilă mişcare de deget a Berlinului. Să curgă isvoarele* (izvoarele – *n.n.*) *noastre de petrol înspre colosul industriei germane, iar mănoasele noastre câmpii să hrănească <übermensch-ii>, ce se cred căzuţi cu hârzobul din cer.* Într-un cuvânt, *să fim robii Reichului hitlerist şi îngâmfat...*

... Călărind pe axa Berlin-Roma, începem să abandonăm, din vreme, bucăţică după bucăţică, ceea ce obişnuim a numi suveranitate naţională. Ce exemplu mai vreţi decât faptul că *minoritatea germană din România îşi face de cap,* făcând pe hitleriştii între hotarele noastre şi mişcându-se după ordinele Berlinului, sub a cărui protecţie se găsesc.

Guvernul actual (Goga-Cuza – *n.n.*) *a făcut cartel cu minoritatea germană,* în vederea alegerilor ce vin (alegerile comunale, programate pentru luna martie 1938 – *n.n.*). *E de cel mai prost augur pentru ţara noastră. E semnul vizibil al intrării în zodia hitleristă.*

Optzeci la sută din totalitatea naţiei româneşti este contrară politicii externe dusă de guvernul Goga. Şi, totuşi, se vorbeşte în numele neamului românesc, ori de câte ori se face câte un pas periculos destinelor noastre.

Nebunie?! Inconştienţă?!

Şi una, şi alta.

Este timpul ca amândouă să fie puse la punct.

Se conturează, pe alocuri, ideea unui ,,bloc al neutrilor", condus de Italia, cu condiţia desprinderii sale treptate din ,,capcana" sau ,,aventura" europeană a Germaniei naţional-socialiste (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2135, vineri, 11 februarie 1938, p. 1).

La fel de interesant se dovedeşte articolul intitulat *„Ori <Anschluss> ori <Habsburg>"*, semnat de acelaşi I.V.B.:

Ochii lumii întregi au fost aţintiţi înspre *Berchtesgaden*, unde, acum câteva zile, a avut loc *întâlnirea dintre cei doi cancelari germani:* Hitler şi Schuschnigg... *Chestiunea <Anschluss-ului> şi chestiunea <restaurării Habsburgilor>* sunt, mai mult decât oricând, scărmănate...

... ele *sunt singurele soluţii care nu numai că ar pune capăt unei situaţii anormale (existenţa unei republici austriece), dar se şi elimină una pe alta.*

<Anschluss>, adică ataşarea la Germania, înseamnă anularea – pentru totdeauna – a speranţelor de restaurare.

<Restaurarea Habsburgilor> ar şterge din discuţie noţiunea de <Anschluss>.

Desigur că acei ce militează pentru o soluţie sau alta îşi dau seama de faptul excluderii lor reciproce, şi de aceea grăbesc desfăşurarea evenimentelor ce trebuie să premeargă dezlegării problemelor...

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

... Să recunoaştem că Hitler a depăşit – de astă dată – pe militanţii restaurării. A convins, cu ajutorul lui von Papen, pe Schuschnigg să vină la Berchtesgaden, şi asta-i mult! Este mult, pentru că înseamnă că şi Schuschnigg acceptă oportunitatea unei discuţii pe tema de mai sus. *În actuala conjunctură europeană,* însă, *aplicarea – pe teren – a unei soluţii ar provoca reacţiuni* (reacţii – *n.n.*) *care ar putea declanşa chiar un război* (război – *n.n.*) *de mari proporţii*. Acesta-i motivul pentru care se îngrijorează atât celelalte cancelarii europene.

Decât (aşadar – *n.n.*), *agonizânda republică austriacă trebuie să sfârşească într-un fel.*

Spuneam, mai sus, că *existenţa acestei republici este anormală.* Este, din următoarele *motive*:

1. Imposibilitatea asigurării unui echilibru economic, cu toate că – prin Liga Naţiunilor – i s-au pompat atâtea împrumuturi, dovedite a fi simple <baloane de oxigen>.

2. Vecinătatea cu Reichul rasist şi megaloman, de a cărui influenţă nu se poate, niciodată, scăpa.

3. Inexistenţa unui suport sufletesc pentru ideea republicană.

4. Consângenitatea dintre austriaci (austrieci – *n.n.*) şi nemţi.

Mai sunt şi altele, care să pledeze pentru *grabnica repausare a republicii austriace* (austriece – *n.n.*).

A trăit aproape douăzeci de ani, şi ar mai trăi, dacă blocul franco-englez nu ar fi fost slăbit, prin *mănări succesive de către triunghiul Roma-Berlin-Tokio.*

Astăzi e un moment internaţional favorabil pentru ambele soluţii.

Restauraţia s-ar putea face, pentru că poporul austriac ar accepta-o, sperând în renaşterea unei străluciri demult apuse.

În lipsa <restauraţiei>, <Anschluss-ul> va fi binevenit.

Nu se poate reacţiona faţă de <Anschluss> decât susţinând <restauraţia>, şi invers...

... Întâlnirea de la Berchtesgaden, oricât de negative ar părea rezultatele ei imediate, *va aduce una din două: ori pace, ori răsboiu* (război – *n.n.*).

Şi, cu toate că, făcând parte din Mica Antantă, am fi îndreptăţiţi să combatem *restauraţia,* noi credem că asta-*i mai mult aducătoare de linişte decât Anschlussul.* Pentru motivul că, prin <restauraţie>, nu i se va da posibilitatea *Germaniei* de a străbate spre sud-estul (european – *n.n.*) către care, de mult timp, jinduieşte. *I se taie drumul către câmpiile Tisei, Dunării, etc., şi pentru totdeauna.*

Nu pledăm pentru <restauraţia habsburgică>, dar e firesc ca, dintre două rele, să alegem pe cel mai mic.

Şi credem că *la aceeaşi concluzie vor ajunge şi cei care-s interesaţi în a înlătura – cu orice preţ – alipirea Austriei la Germania.*

Aşadar, opţiunile Austriei erau destul de limitate, în primăvara anului 1938; de altfel, o uniune vamală austro-germană, act unilateral întreprins în anul 1931, care se dorea o prefigurare a unei viitoare unificări politico-teritoriale, a durat relativ puţin, fiind denunţată chiar de Marile Puteri europene, la presiunile exercitate de aliaţii central şi est-europeni ai Franţei, iar prima tentativă de Anschluss, iniţiată de naziştii austrieci, în 1934, a fost înăbuşită în faşă, prin intervenţia fermă a Italiei mussoliniene. Însă, la

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

sfârşitul anului 1937 şi în primele luni ale anului 1938, Italia nu mai dorea să garanteze independenţa Austriei, datorând celui de-Al Treilea Reich sprijinul în „problema" abissiniană (etiopiană) şi implicarea decisivă în războiul civil din Spania, de partea forţelor naţionaliste conduse de Franco (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2139, miercuri, 16 februarie 1938, p. 1).

Un alt articol relatează despre rezultatele întrevederii de la Berchtesgaden, dintre cancelarii german (Hitler) şi austriac (Schuschnigg), care a suscitat interesul întregii Europe:

> *Comunicatul-lămurire*, dat după această întrevedere, *dovedeşte că ea n-a avut rezultatul dorit. Cancelarul Schuschnigg s-a prezentat,* dimineaţă, *preşedintelui Miklas,* căruia i-a raportat rezultatele întrevederii. După aceea, *d. Schuschnigg a primit pe miniştrii Franţei şi Italiei,* cărora le-a comunicat amănunte asupra întrevederii.
>
> Persoane în măsură să cunoască amănuntele întrevederii afirmă că *dl. Schuschnigg a cerut d-lui Hitler ca Reichul să renunţe la propaganda naţional-socialistă, ilegală în Austria, şi să nu mai acorde niciun sprijin, moral sau material, naţional-socialiştilor austriaci* (austrieci – *n.n.*).
>
> *D. Hitler a cerut d-lui Schuschnigg ca Austria să-şi îndrepte, mai mult ca până acum, politica externă după aceea a Reichului, fiind, ca înainte de război* (Primul Război Mondial – *n.n.*)*, un secundant credincios al acestuia.*
>
> *Ambele cereri au creat dificultăţi.*
>
> *Cei doi cancelari au mai discutat şi chestiuni de natură economică, fără să poată, însă, ajunge la vreun rezultat...*

Deci, subordonarea totală a Austriei faţă de Germania era imposibilă atâta timp cât tânăra republică austriacă se afla sub conducerea cancelarului Schuschnigg şi a preşedintelui Miklas (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2139, miercuri, 16 februarie 1938, p. 1).

Trebuie menţionat faptul că întrevederea de la Berchtesgaden a marcat iniţierea unei politici de concesii din partea autorităţilor austriece. Astfel, la 16 februarie 1938, s-a procedat la o remaniere a cabinetului de la Viena, în noul guvern austriac fiind cooptaţi doi naţionalişti şi un naţionalist moderat, după care au fost anunţaţi toţi fruntaşii Frontului Patriotic şi a fost proclamată o largă amnistie politică (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2141, vineri, 18 februarie 1938, p. 1).

Definitoriu pentru starea de spirit a populaţiei bănăţene era articolul intitulat *„Influenţa Reichului s-a impus la Viena"*:

> *În guvernul austriac au intrat cei mai reprezentativi susţinători* – la Viena – *ai Germaniei naţional-socialiste. Führerul a desemnat pe noul ministru al Internelor.* Astfel, în etape, fără turburare (tulburare – *n.n.*) şi fără putinţă de împotrivire, se realizează Anschlussul, dorit de d. Hitler şi împiedecat (împiedicat – *n.n.*), odinioară, cu preţul vieţii, de cancelarul Dolfuss. *Unii din cei implicaţi în asasinarea lui Dolfuss sunt amnistiaţi. Agitatorii nazişti sunt eliberaţi şi trecuţi pe teritoriul Reichului.*

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

În formă, cancelarul Schuschnigg salvează independenţa Austriei; în fond, ceea ce rămâne este, mai degrabă, o autonomie. Influenţa Reichului se afirmă reală, iar d. von Papen (vicecancelar german şi fost cancelar al Republicii de la Weimar – *n.n.*), luându-şi rămas bun de la Viena, are dreptate să spună că *piedicile ce stăteau în calea unităţii germane au fost aplanate.*

Desfăşurarea politică a relaţiilor germano-austriece, cu *întărirea influenţei Reichului în Europa dunăreană,* trebuie urmărită cu toată atenţia.

De altfel, noul ministru de Interne austriac, de orientare naţional-socialistă, va face ,,jocurile" Berlinului şi va înlesni înglobarea tinerei republici austriece în Germania (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2141, vineri, 18 februarie 1938, p. 1).

Cotidianul *Vestul* aduce, în atenţia cititorilor săi, şi articole despre situaţia ingrată a Austriei, publicate de cele mai importante ziare franceze şi engleze. De pildă, ziarul parizian *Paris Soir* anunţa masarea a circa 20 de divizii germane la graniţa cu Austria şi Cehoslovacia, un act de forţă menit a demonstra capacitatea militară a celui de-Al Treilea Reich (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2141, vineri, 18 februarie 1938, p. 1).

În egală măsură, ziarul londonez *Evening Standard* surprindea poziţiile divergente ale căpeteniilor naziste în privinţa refacerii imperiului colonial german din perioada antebelică:

[...] *d. von Ribbentropp a redactat partea din discursul cancelarului Hitler asupra politicii externe, pe care-l va ţine în Reichstag.* Acest pasaj al discursului ar fi ţinut într-un ton tăios, încât *se vor evidenţia – într-o formă clară – proporţiile contrazicerii dintre Germania şi Anglia.*

Ziarul afirmă că *d. von Ribbentropp a recomandat cancelarului Hitler să ceară înapoierea tuturor fostelor colonii germane şi care se află sub mandatul Franţei sau Angliei.* Dacă textul elaborat de d. von Ribbentropp va fi aprobat, atunci *cancelarul Hitler va declara că nu pot exista legături prieteneşti între Anglia şi Germania, atât timp cât nu i se vor reda coloniile luate.*

Ziarul afirmă, mai departe, că *generalul Göring şi alţi miniştri ar fi recomandat cancelarului Hitler să nu aibă – în chestiunile de politică externă – o atitudine atât de dură. Generalul Göring este de părere că timpul lucrează pentru Germania şi că problema înapoierii coloniilor germane depinde de răbdarea pe care Reichul o va arăta.* (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2141, vineri, 18 februarie 1938, p. 1).

Reţine atenţia articolul, apărut în cotidianul *Vestul*, intitulat *,,Remanierea guvernului austriac şi înstrâmbarea axei Roma-Berlin"*. Autorul articolului amintit, Constantin Miu-Lerca, ziarist care va prefera, aproape întotdeauna, să semneze cu iniţiale (C.M.-L.), dovedeşte o înţelegere profundă a tendinţelor hegemonice ale Germaniei în arealul central şi est-european, alipirea Austriei fiind doar o piesă dintr-un ,,puzzle" mult mai amplu:

Germania dlui Hitler urmăreşte, programatic, Anschluss-ul cu Austria. Raţiunea acestui scop hitlerist e pangermanică, vizând augmentarea teritorială, ca o lărgire de hotar, *necesară avansării hegemoniei germane înspre Europa Centrală.*

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Austria a fost pârghia de echilibru în Europa. De aici, tendinţele Führerului de a o avea în mână.

Şi o va avea. *Recenta remaniere a guvernului austriac, dorită şi provocată de Hitler, este o consecinţă a întrevederii sale cu cancelarul Schuschnigg. Instaurarea celor doi miniştri naţional-socialişti în cabinetul austriac evidenţiează* (evidenţiază – *n.n.*) *influenţa hitleristă în Austria...*

... Austria, deci, *e o provincie germană, astăzi încă autonomă, deşi sub suzeranitate; mâine,* însă, *înglobată categoric*, ca o justificare, împlinită în prealabil, a unităţii germane.

Pentru a-şi împlini planul, *germanii repetă gestul renan, concentrând trupe – 20 divizii – înspre graniţele austriacă şi cehoslovacă...*

... Anschluss-ul înseamnă, mai ales pentru Italia, o înfrângere europeană, o renunţare la acţiunea italiană pe planul Europei centrale...

... Presa engleză şi franceză susţine că Ducele ar fi devenit bănuitor, ceea ce presupune *un antagonism al Romei faţă de politica Berlinului...*

... Statele cuminţi evită, amână – pe cât se poate – deslănţuirea (dezlănţuirea – *n.n.*) *războiului, provocată – zilnic – de insurgenţa germană şi italiană.* Desigur că *n-a ajuns, încă, cuţitul la os*. (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2142, sâmbătă, 19 februarie 1938, p. 1).

După întărirea poziţiei Germaniei naziste în Austria, ministrul de externe britanic, lordul Eden, îşi anunţa intenţia de a întreprinde o călătorie în principalele capitale ale Europei centrale şi orientale (Praga, Viena, Bucureşti şi Ankara), precedată de o vizită la Paris, pentru armonizarea punctelor de vedere englez şi francez şi pentru reconfirmarea preocupării democraţiilor occidentale faţă de aliaţii europeni mai mici, integraţi în două alianţe: Mica Înţelegere (România, Cehoslovacia şi Iugoslavia) şi Antanta Balcanică (România, Iugoslavia, Grecia şi Turcia) (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2142, sâmbătă, 19 februarie 1938, p. 1).

Corespondentul agenţiei HAVAS la Londra transmitea că ,,*ambasadorul Marii Britanii la Berlin a făcut un demers pe lângă guvernul Reichului*, arătând că Marea Britanie nu se poate dezinteresa de soarta Austriei", anunţându-se iminenţa unui demers similar al cabinetului de la Paris. Din păcate, aceste gesturi erau lipsite de fermitate, iar, după realizarea Anschluss-ului, se vor dovedi simple ,,fumigene", menite să ,,adoarmă" vigilenţa opiniei publice britanice şi franceze în momentul respectiv, mimând un interes sporit al cercurilor conducătoare londoneze şi pariziene pentru menţinerea status-quo-ului stabilit la finele Primului Război Mondial (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2142, sâmbătă, 19 februarie 1938, p. 1).

De asemenea, corespondentul agenţiei HAVAS la Berlin anunţa schimbările semnificative din Austria, care-i subminau, din temelii, independenţa proclamată la sfârşitul Marelui Război: o nouă uniune vamală austro-germană, libera circulaţie a monedelor Reichului în Austria (,,în aşteptarea introducerii unei monede comune"), construirea de autostrăzi, utilizarea şomerilor austrieci din agricultură în economia germană, o poziţie comună cu Germania nazistă privind Pactul Anticomintern şi Societatea Naţiunilor, remanierea guvernului austriac şi a Frontului Patriotic

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

(„naţional-socialiştii ar fi chemaţi să ocupe portofolii însemnate; colonelul Adam, secretar general al Frontului Patriotic, ar urma să fie scos din guvern; naţional-socialiştii ar urma să fie admişi în Frontul Patriotic, unde să deţină o parte din posturile de comandă"). În urma acestor schimbări fundamentale în politica internă şi externă a Vienei, „*cel de-Al Treilea Reich speră ca între Germania şi Austria să se stabilească aceleaşi raporturi ca între Reich şi Oraşul Liber Danzig*, care – în mod formal – rămâne liber" (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2143, duminică, 20 februarie 1938, p. 1).

Ziarul britanic *Evening Standard* atrăgea atenţia asupra cererii dictatorului german, Adolf Hitler, de retragere imediată a Austriei din Societatea Naţiunilor, pentru a „cimenta", astfel, „legăturile de strânsă amiciţie dintre Berlin şi Viena". Vizita ministrului de Interne austriac, Seyss Inquart, în Germania, ar avea, drept scop, amânarea solicitării intempestive a Führerului: „*Austria ar fi de acord cu cererea cancelarului Hitler,* dar vrea să câştige timp, spre a nu provoca un protest din partea *puterilor occidentale,* cu care *guvernul vienez vrea să rămână în legături prieteneşti*". Deci, demarase, în forţă şi cu prea puţine menajamente, expansiunea germană spre răsăritul „bătrânului continent" (adică politica *Drang nach Osten*), pentru asigurarea „spaţiului vital" (*lebensraum*), cu acordul tacit sau cu împotrivirea „firavă" a democraţiilor occidentale (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2143, duminică, 20 februarie 1938, p. 1).

Pentru calmarea spiritelor, guvernul austriac a interzis, timp de patru săptămâni, întrunirile, fiind exceptate, de la această constrângere, întrunirile şi manifestaţiile Frontului Patriotic, dar şi toate „întrunirile cu caracter umanitar, cultural sau sportiv", adică cele care nu deranjau, prin lozincile afişate, măsurile decise prin înţelegerea cu Germania (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2145, joi, 24 februarie 1938, p. 2).

După întrunirea de la Berchtesgaden, Germania îşi manifesta, tot mai mult, intenţia de a-şi impune supremaţia economică în Europa Centrală şi de Sud-Est, după cum rezultă şi din paginile publicaţiei bănăţene:

> Concomitent cu *planul economic de 4 ani* şi în cadrul metodelor lui de realizare, *experţii Ministerului Economiei Reichului au intenţiunea* (intenţia – *n.n.*) *de a propune Austriei, României, Bulgariei şi Serbiei* (Iugoslaviei – *n.n.*) *un plan de cooperare economică*. Acest plan urmăreşte *o mai strânsă organizare a schimburilor între ţările din Europa Centrală*. Dat fiindcă principalele obstacole care, până astăzi, s-au pus în calea oricărei organizări regionale a schimburilor sunt de ordin monetar, experţii Reichului au înţeles să suprime această piedică, recomandând *un sistem monetar colectiv*, care ar trebui să se suprapună, numai în ceea ce priveşte schimburile de mărfuri, sistemelor monetare naţionale. (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2146, sâmbătă, 26 februarie 1938, p. 1).

Ziarul austriac *Neue Wiener Tageblatt* îşi anunţa cititorii despre faptul că, la finele lunii februarie 1938, primarul Vienei a interzis orice fel de manifestaţie naţional-socialistă. Acesta ar fi declarat, în cadrul unei adunări a Frontului Patriotic, că „este

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

interzis să se poarte semne cu svastica, să se folosească salutul german, să se arboreze – de către persoane particulare – drapele germane", fiind interzise, deopotrivă, „transmisiunile oficiale prin radio – din Germania – în localurile publice, dacă posturile austriece de radio nu difuzează în acelaşi timp". Totuşi, Frontul Patriotic era dispus să respecte opţiunea austriecilor care doreau să adere la mişcarea naţional-socialistă (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2146, sâmbătă, 26 februarie 1938, p. 1).

Cotidianul *Vestul* relua fragmente din declaraţia făcută de ministrul francez al Afacerilor Străine, Yvon Delbos, în Parlament, în dimineaţa zilei de 26 februarie 1938, amintind principiile de bază ale politicii franceze:

> 1) *Franţa nu se poate izola, ea nu poate abdica de la conştiinţa solidarităţii europene, de la respectul obligaţiilor sale;* 2) *Franţa înlătură o politică de izolare în pasivitate, dar şi politica de izolare în acţiune;* 3) *Înţelegerea franco-britanică domină toate vicisitudinile politice;* 4) *Franţa nu crede Societatea Naţiunilor definitiv condamnată;* 5) *Pactul franco-sovietic va fi aplicat loial;* 6) *Independenţa Austriei este indispensabilă echilibrului european;* 7) *Obligaţiile Franţei faţă de Cehoslovacia vor fi respectate, la caz de nevoie, cu fidelitate"*. În numele cabinetului de la Paris, Delbos trăgea un semnal de alarmă în privinţa cursei înarmărilor, pledând pentru pace şi pentru independenţa Austriei: *„Nicio întronare a vreunei hegemonii nu este posibilă în regiunea dunăreană. Şi este încă şi mai puţin admisibil să se invoce înrudirea etnică pentru a justifica o imixtiune pe care nimic n-o poate scuza.* (Vestul, Timişoara, anul IX, nr. 2148, marţi, 1 martie 1938, p. 1).

La rândul său, reprezentantul stângii franceze, Chautemps, venea cu o serie de precizări necesare privind liniile directoare ale politicii externe franceze:

> *S-au impus, prin constrângere, anumite măsuri Germaniei, dar redresarea ei a fost grabnică. Pactul Societăţii Naţiunilor a fost întemeiat pe strânsa şi statornica solidaritate a naţiunilor.* Foarte iute, *unele din ele au devenit şovăielnice*, apoi *naţiunile s-au depărtat* (îndepărtat, izolat – *n.n.*) *de la Societatea Naţiunilor.*
>
> *Pentru noi, pactul franco-sovietic nu este un acord ideologic. El este deschis tuturor şi nu ameninţă pe nimeni. Este un instrument de pace,* nu de război. Va trebui să evităm a transforma scopul acestui pact, pentru a nu trezi temeri la vecinii noştri. *Ţelul nostru nu este să formăm două blocuri antagoniste pentru un război fatal, ci să adunăm naţiunile pacifice pentru a împiedica războiul...*
>
> *... trebuie întreţinută flacăra Societăţii Naţiunilor. Statele mici înţeleg,* desigur, *cât de utilă este instituţia de la Geneva pentru securitatea lor. Toate pactele sunt inserate în acel al* (Pactul – *n.n.*) *Societăţii Naţiunilor.* Fără îndoială că *securitatea nu e întemeiată pe pact, ci pe înţelegerea dintre naţiuni.*
>
> *Cea mai mare importanţă,* pentru noi, *o prezintă înţelegerea care ne leagă de Marea Britanie...*
>
> ... Cât despre *Franţa,* ea *nutreşte, în unanimitate, faţă de poporul italian sentimente de amicală simpatie. Ea ar fi fericită dacă ar putea ajunge la acorduri noi cu guvernul italian...* Dacă obţinem garanţii suficiente pentru neamestecul în

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

afacerile spaniole, pentru menţinerea situaţiei din Mediterană, voi fi fericit să pot lucra pentru strângerea relaţiilor noastre cu Italia...

... Franţa nu poate să lipsească de la datoria sa de a apăra naţiunile din Europa Centrală şi Cehoslovacia.

Era subliniată, încă odată, dorinţa Franţei de apropiere faţă de Italia şi de strângere a legăturilor cu Marea Britanie, în încercarea, eşuată din start, de a salva Societatea Naţiunilor şi de a prezerva status-quo-ul stabilit după Primul Război Mondial (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2148, marţi, 1 martie 1938, p. 1).

Relaţiile germano-austriece au devenit extrem de tensionate la începutul lunii martie 1938, presa hitleristă acuzând de bolşevism guvernul austriac, informaţie preluată şi de cotidianul bănăţean:

După câteva zile de nervozitate, *presa germană* a celui de-Al Treilea Reich a pornit *o campanie vie împotriva d-lui Schuschnigg şi a guvernului austriac* pe *chestiunea interzicerii manifestaţiilor naţional-socialiste în Austria.*

Pornind de la faptul că guvernul austriac a admis *intrarea – în rândurile Frontului Patriotic – nu numai pentru organizaţiile naţional-socialiste, dar şi pentru organizaţiile de stânga, ale muncitorimii,* presa hitleristă germană atacă vehement pe d. Schuschnigg, arătând că *acest lucru este echivalent cu denunţarea înţelegerii recente de la Berchtesgaden.*

Toate ziarele germane, şi – în special – oficiosul naţional-socialist <*Völkischer Beobachter*>, publică – cu titlu de senzaţie – telegramele corespondenţilor lor de la Moscova, conform cărora *Internaţionala Comunistă ar fi hotărât să intervină în evenimentele din Austria şi să împiedice ducerea – la bun sfârşit – a înţelegerii de la Berchtesgaden.*

În aceste telegrame se arată că ziarele <*Pravda*> şi <*Izvestia*> precizează, fără putinţa unei răstălmăciri, că *Internaţionala Comunistă trebuie să dea un ajutor efectiv Austriei, pentru a împiedica o nouă cucerire a naţional-socialismului german.*

Din aceste ştiri, presa hitleristă ajunge la concluzia că *Sovietele vor desfăşura o acţiune deosebit de vie în Austria, încercând să-şi strecoare influenţa – în viaţa publică a acestei ţări – prin intermediul Frontului Patriotic*.

Apariţia unui nou „competitor”, de talia Uniunii Sovietice, dispus, cel puţin declarativ, să susţină independenţa Austriei şi unitatea Cehoslovaciei, îngrijora tot mai mult cercurile conducătoare de la Berlin, care încercau să-şi ducă, până la capăt, planurile expansioniste, mizând şi pe conciliatorismul manifestat de guvernele britanic şi francez până în momentul respectiv (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2149, joi, 3 martie 1938, p. 1).

Redactorii ziarului *Vestul* se dovedeau fini analişti ai modificărilor de forţe pe plan internaţional. Astfel, Constantin Miu-Lerca scria, doar la câteva ore de la anexarea Austriei de către Germania, un articol cu titlu emblematic (*„Germanii au ocupat*

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Austria. De la Rhenania la Austria"), din care spicuim câteva fragmente mai semnificative:

> *Axa Roma-Berlin* e în plină ofensivă. Dimpotrivă, *axa Paris-Londra* e în continuă defensivă...
>
> *... Germanii şi italienii pretind, cuceresc*; în schimb, *francezii şi englezii discută, cedează, recunosc.* Inflexiunea franco-engleză îşi are, desigur, raţiunea ei. *Se încearcă evitarea inevitabilului.* Prudenţa oscilează în faţa forţei, cu un singur preţ: *amânarea războiului*.
>
> Astfel, Italia a dat buzna în Abisinia (Etiopia – *n.n.*) şi a cucerit-o, pur şi simplu. Tot astfel, în Spania, voluntarii italieni susţin răsmeriţa.
>
> În acelaşi sens, Germania traduce în fapt optativele hitleriste, recuperând Saarul, prin plebiscit, violând – apoi – tratatul de la Versailles prin încălcarea zonei renane, pentru a-şi repera, astăzi, drumul revanşei, prin o încălcare similară a Austriei.
>
> *Dreptul forţei,* deci, *primează...*
>
> ... Ce va mai urma, oare?
>
> *Coridorul polonez de la Danzig? Dezmembrarea Cehoslovaciei? Întinderea copacului german până la Marea Neagră?...*
>
> ... Prin încălcarea armată a Austriei, de către germani, *pârghia de echilibru a Europei Centrale e la îndemâna Führerului. Repercusiunile acestei putinţe ne privesc direct...*
>
> *... Interesele europene ale Marilor Puteri sunt,* se pare, *de minimă importanţă.* Îndeosebi Anglia ne sugerează acest adevăr... *Coloniile sunt punctul nevralgic* care, odată atins, *va declanşa,* fără doar şi poate, *războiul.*
>
> După acest raţionament, s-ar părea că noi, *micile state succesorale, am fi* abandonate, *pioni neglijabili în conflict...*
>
> *... Să nu mai dormim pe laurii Mărăşeştilor.*
>
> *Actualul exemplu german nu miroase a glumă.* În aceste clipe, când scriu, avioanele germane zboară, nestingherite, deasupra Vienei. Mâine, cine ştie, pot avea o altă destinaţie.
>
> *Ora cea grea a Europei sună atât de sinistru,* iar inimile statelor se zbat în aşteptare...

Aşadar, jurnaliştii bănăţeni intuiau, cu exactitate, consecinţele, pe termen scurt şi lung, ale Anschluss-ului şi se declarau profund dezamăgiţi de atitudinea capitulardă a Londrei, la care se raliase, din raţiuni obiective, şi Parisul (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2157, duminică, 13 martie 1938, p. 1).

Ziarul *Vestul* consemna şi evenimentele premergătoare Anschluss-ului: demisia cancelarului austriac Schuschnigg, amânarea plebiscitului privind posibila unificare germano-austriacă şi masarea trupelor germane la graniţa cu Austria. Alipirea Austriei la cel de-Al Treilea Reich, considerată un gest îndrăzneţ al Germaniei, a mobilizat opinia publică internaţională. În aşteptarea reacţiei Marilor Puteri, în Cehoslovacia domnea calmul, de fapt liniştea dinaintea ,,furtunii" (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2157, duminică, 13 martie 1938, p. 1).

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Cotidianul bănăţean la care ne referim aducea, în atenţia opiniei publice din zonă, *ordinul circular* trimis de Ministerul de Interne inspectoratelor regionale de poliţie privind măsurile care trebuiau adoptate, de urgenţă, pentru împiedicarea invaziei refugiaţilor din Austria:

> Faţă de evenimentele din Austria (Anschluss-ul – *n.n.*), personal veţi lua, imediat, măsuri – la poliţiile de frontieră şi aeroporturi din regiunea dvs. (dumneavoastră – *n.n.*) – de a nu se permite, sub nicio formă, *intrarea în ţară a refugiaţilor austrieci sau de alte naţionalităţi,* chiar dacă posedă documente în regulă.
>
> Atragem atenţiunea (atenţia – *n.n.*) că *în Austria trăiesc,* în majoritate fără documente, *numeroşi pretinşi cetăţeni români originari din Bucovina,* de unde au plecat – la anexare – ca protest sau pentru a se sustrage serviciului militar. Aceştia, putând să se introducă clandestin (în România – *n.n.*), veţi lua înţelegere cu jandarmeria şi grănicerii pentru *intensificarea pazei* pe o anumită zonă *la frontiera dinspre Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia şi Polonia,* în vederea prinderii lor şi trecerea imediată înapoi peste frontieră, raportându-se aceste eventuale cazuri.
>
> În privinţa *supuşilor români stabiliţi vremelnic în Austria,* care s-ar refugia în ţară, unde n-ar avea niciun fel de legături, *vor fi,* de asemenea, *împiedicaţi*.

Citind printre rânduri, putem deduce o stare de neliniște care cuprinsese autorităţile române la auzul veştii Anschluss-ului, care marca întărirea considerabilă a poziţiei Germaniei în bazinul dunărean şi încercarea Bucureştiului de a nu supăra Berlinul în perioada următoare (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2158, marţi, 15 martie 1938, p. 4).

Aproape imediat după Anschluss, văduva fostului cancelar austriac Dolfuss, asasinat în urma unui puci nazist, în 1934, s-a refugiat la Budapesta, împreună cu copiii săi, ceea ce punea autorităţile maghiare într-o poziţie ingrată în raporturile cu Berlinul (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2158, marţi, 15 martie 1938, p. 4).

Pentru a liniști cercurile conducătoare occidentale în privinţa intenţiilor celui de-Al Treilea Reich, au fost rechemaţi ambasadorii Austriei la Londra, Paris şi Praga (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2158, marţi, 15 martie 1938, p. 4).

De teama implementării imediate a măsurilor antisemite pe teritoriul fostului stat austriac, aproximativ 30.000 de evrei polonezi, aflaţi, încă, în Austria, au iniţiat, pe lângă autorităţi, „demersurile necesare pentru înapoierea în Polonia”. Din păcate, în curând, Varşovia va adopta, la rândul său, o serie de măsuri antisemite, pentru a intra în „graţiile” Germaniei şi pentru a fi considerată un partener minor al acesteia la dezmembrarea statului cehoslovac, acţiune care va demara în primăvara anului 1938 (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2159, joi, 17 martie 1938, p. 4).

La câteva zile după realizarea Anschluss-ului, C. Miu-Lerca îşi concentra atenţia asupra conflictului polono-lituanian, a coridorului polonez şi a germanilor sudeţi de pe cuprinsul Cehoslovaciei, noi puncte „nevralgice” pe harta Europei, de care Germania nu era deloc străină. Merită o atenţie aparte, în acest sens, articolul intitulat *Europa, un vulcan*, din care ne permitem să redăm cele mai importante fragmente:

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Imperialismul german nu-şi va limita expansiunea la simpla încălcare armată a Austriei, justificată ca o întregire a aceluiaşi popor. Peste etica politică a acestei uniuni sui-generis stăruie *ideea de recuperare a pangermanismului.*

Germania e o mare putere, în plină ofensivă. Ea *va şti să profite,* desigur, *de conflictul acut polono-lituan,* şi înclinăm a crede că (ea) însăşi l-a stimulat. *Coridorul polonez e doar o nouă etapă programată în acţiunea germană.*

În Cehoslovacia, guvernul dlui. (domnului – *n.n.*) *Hodza s-a remaniat* într-o coeziune care trădează serioase temeri. *Aliaţii noştri de la nord sunt îngrijoraţi,* şi pe bună dreptate, deşi oficial îşi păstrează tot calmul în faţa avansării puterii germane până la hotarul lor. Şi mai ales *cehoslovacii vor şti să tragă toate consecinţele din atitudinea evazivă a Angliei...*

... Franţa a dat asigurări Cehoslovaciei. Şi Rusia (Uniunea Sovietică – *n.n.*) *s-a pronunţat cam în acelaşi fel,* deşi Rusia, oricât de puternic înarmată ar fi, *se iroseşte în procese interne,* tot atâtea expresii ale unui stat subminat, ale unor orânduiri mult compromise.

Şi, din succesivele evenimente din Europa sau aiurea, *statele mici* pot trage o foarte utilă învăţătură. Anume, *să nu se prea încreadă în sprijinul Marilor Puteri.*

... să nu aşteptăm să vâre alţii mâna-n foc pentru noi. Să ne sesizăm, să ne unim.

Remanierea guvernelor europene, profund semnificativă, *să ne fie o pildă.*

Deci, se dovedea necesar, mai mult ca oricând, constituirea, şi la Bucureşti, a unui cabinet de reală uniune naţională, menit să salveze ţara de la potenţiale rapturi teritoriale, încurajate sau premeditate de către Germania nazistă, secondată de Italia fascistă (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2160, duminică, 20 martie 1938, p. 1).

Articolul intitulat *„Să învăţăm din păţania altora”*, având acelaşi autor (C. Miu-Lerca), sesiza dezmembrarea iminentă a Cehoslovaciei, la iniţiativa celui de-Al Treilea Reich, ajutat, în mod necondiţionat, de Ungaria şi Polonia, şi solicita, pe un ton ultimativ, solidarizarea Micii Înţelegeri în jurul statului cehoslovac:

[...] întrezărim *scopurile noi ale pangermanismului*: coridorul polonez, dezmembrarea Cehoslovaciei şi, desigur, în timpul oportun, coloniile.

Anglia îşi continuă politica ei de oscilaţie. Ca atare, *ezită a da asigurări Cehoslovaciei. Englezii nu vor comite imprudenţa de a se irosi într-un război european, în care n-au niciun interes.* Dânşii *aşteaptă doar scadenţa problemei coloniale,* când, solidară cu Franţa, care va fi direct vizată, va şti să manevreze pentru reuşită.

Până atunci, însă, *micile state, cele succesorale mai ales, suntem abandonate,* după cât vedem, *propriei noastre soarte.*

Şi mai ales noi, *românii,* avem *o situaţie deosebit de grea. Statul nostru a devenit un stat tampon între două extreme*: naţional-socialismul german şi comunismul rusesc...

... D. Milan Hodza, primul ministru al Cehoslovaciei, comentând noua situaţie creată dsale prin anexarea Austriei, a declarat că *Cehoslovacia e pregătită la înălţimea pericolelor care o pândesc.*

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)

Putem noi aştepta, cu aceeaşi încredere în forţele noastre, neprevăzutul?

Şi mai ales că, până atunci, va trebui să ne pronunţăm, în virtutea amiciţiei, dacă intervenim în ajutorul Cehoslovaciei.

Iată momente de răspântie în care ar trebui să fim cu toţii laolaltă. (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2161, marţi, 22 martie 1938, p. 1).

Pentru a câştiga bunăvoinţa celui de-Al Treilea Reich, la sfârşitul lunii martie 1938, guvernul cehoslovac a extrădat Germaniei doi foşti miniştri austrieci (Zernatto – fost ministru şi secretar general al Frontului Patriotic, şi Stockinger – fost ministru al Comunicaţiilor), „care s-au refugiat la Bratislava, părăsind Austria în ziua demisiei cancelarului Schuschnigg". (*Vestul*, Timişoara, anul IX, nr. 2163, duminică, 27 martie 1938, p. 4)

***

După anexarea Austriei, la mijlocul lunii martie 1938, s-a declanşat *criza sudetă*, care marca „începutul sfârşitului statului cehoslovac", fondat de Masaryk în 1918, pe ruinele Austro-Ungariei. Vor urma şi alte crize, la fel de importante, care au fost tratate, cu mult profesionalism şi cu maximă obiectivitate, de redactorii ziarului *Vestul*, suspendat de câteva ori după instaurarea regimului autoritar monarhic (10 februarie 1938), datorită criticilor vehemente formulate de către Sever Bocu la adresa regelui Carol al II-lea, al Elenei Lupescu şi al camarilei de care s-au înconjurat aceştia.

Întrebat, în cadrul Procesului de la Nürnberg (1946), din ce motiv Al Treilea Reich a folosit dreptul forţei pentru a-şi pune în aplicare lozinca *Drang nach Osten* (*calea spre Răsărit*), unul dintre conducătorii naţional-socialişti a răspuns, cu cinism: „Pentru că am fost lăsaţi să facem acest lucru".

Referințe bibliografice

Barber, John R. 1993. *Istoria Europei moderne*. În româneşte de Daniela Truţia. Bucureşti: Editura LIDER.

Berstein, S., Milza, P. (red.). 1998. *Istoria secolului XX*, vol. 1 (*Sfârşitul lumii europene, 1900-1945*). În româneşte de Marius Ioan. Bucureşti: Editura ALL.

Campus, Eliza. 1998. *Mica Înţelegere*, ediţia a 2-a. Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

Campus, Eliza. 1988. *State mici şi mijlocii din centrul şi sud-estul Europei în relaţiile internaţionale (prima jumătate a secolului al XX-lea).* Bucureşti: Editura Politică.

Carpentier, J., Lebrun, Fr. (coord.). 2006. *Istoria Europei*. În româneşte de Sándor Skultéty şi Mariana Băluţă-Skultéty. Bucureşti: Editura Humanitas.

Ciachir, Nicolae. 1996. *Marile Puteri şi România (1856-1947).* Bucureşti: Editura Albatros.

Duroselle, Jean-Baptiste. 2006. *Istoria relaţiilor internaţionale*, vol. I (1919-1947). În româneşte de Anca Airinei. Bucureşti: Editura Ştiinţelor Sociale şi Politice.

Gilbert, M., Gott, R. 1966. *Conciliatorii*. Bucureşti: Editura Politică.

Hart, B.H. Liddell. 1998 (?). *Istoria celui de-al doilea război mondial*, vol. I. În româneşte de Irina Negrea. Bucureşti: Editura ORIZONTURI & Editura LIDER.

Munteanu, Ioan. 1999. *Sever Bocu (1874-1951)*. Timişoara: Editura Mirton.

Szabo, Lucian-Vasile. 2016. *Sever Bocu: strategii publicistice şi geopolitice.* Timişoara: Editura Universităţii de Vest.

*** *Vestul*, Timişoara, 1938.

BDD-A31482 © 2020 Jatepress
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:00 UTC)